

Implicarea comunității în controlul tuberculozei în Republica Moldova

Svetlana Doltu, Asociația Obștească "AFI"

In perioada 2016-2017, cu suportul Proiectului Bayer Cares for People Project "Implicarea comunității pentru acțiune în domeniul sănătății publice din Moldova („Community Engagement for Public Health Action in Молдова” prin intermediul Asociației Obștești "AFI" a fost colectată informație pentru descrierea rolului ONG in controlul TB la nivel internațional și in Republica Moldova.

In formarea conținutului au fost implicați consultanții naționali și reprezentanții organizațiilor neguvernamentale naționale.

Această publicație are ca scop îndrumarea practică și oferirea de sprijin pentru serviciul ftiziopneumologie și organizațiile neguvernamentale în conlucrarea și implicarea reciprocă in controlul TB.

Cuprins

Abrevieri

Întroducere

Implicarea comunității în domeniul sănătate: termenii de bază

Situația TB la nivel mondial și național

Strategia OMS „END TB”

Rolul ONG în implementarea Strategiei END TB

Rolul ONG în activitățile TB bazate pe comunitate

Populațiile speciale deservite prin programele bazate pe comunitate

Domeniile potențiale de implicare a ONG-urilor/OSC-urilor în controlul tuberculozei

ONG în controlul TB în Republica Moldova

Referințe bibliografice

Anexe

Anexa 1. Funcțiile angajaților ONG

Anexa 2. Chestionare completate pentru unele ONG-uri, care activează în domeniul TB

Context internațional

- Consolidarea implicării ONG-urilor, societății civile și a comunităților este esențială pentru implementarea cu succes a strategiei END TB și contribuie la atingerea obiectivelor ambițioase pentru a pune capăt epidemiei TB la nivel mondial până în 2035.
- Strategia End TB recunoaște că ONG-urile și organizațiile societății civile au un rol important în facilitarea accesului la o înaltă calitate a activității de prevenire, diagnostic, tratament și îngrijire a tuberculozei fără costuri catastrofale sau repercusiuni sociale, asigurând în același timp o acoperire universală de sănătate și abordarea determinantilor sociali ai sănătății.

- În scopul de a ajunge la populațiile greu accesibile și de a depista precoce pacienții TB, o gamă mai largă de părți interesate trebuie implicate în activități bazate pe comunitate.
- Acestea includ organizațiile non-guvernamentale (ONG) și alte organizații ale societății civile (OSC) care sunt active în dezvoltarea bazată pe comunitate, în special în asistența medicală primară, infecție cu HIV și sănătatea mamei și a copilului, dar care nu au inclus încă TB în prioritățile și activități.

Sectorul neguvernamental

Ce este comunitatea?

- **O comunitate** este "un grup de oameni care au ceva în comun și acționează împreună în interesul lor comun" (OMS 2003).
- Comunitățile pot fi unite prin medii comune, geografice, etnice, educație, experiențe, limba, precum și și alte teme sociale.
- Comunitățile, gospodăriile, precum și persoanele cu TB au fost ignorate, chiar dacă acestea sunt în mod evident, actorii principali în propria lor sănătate.
- Programale TB bazate pe comunitate pot avea o contribuție semnificativă în realizarea programelor naționale TB.

Ce este un ONG ?

- **Organizațiile non-guvernamentale (ONG) și organizațiile ale societății civile (OSC)** sunt grupuri independente, de multe ori umanitare.
- Sunt organizate în jurul unui interes comun, care poate include sănătatea, educația, religia, sexul, cultura, dezvoltarea comunitară, sau simplă solidaritate.
- Sunt organizații non-profit care operează independent de stat și de sectorul privat.
- Includ un spectru larg de entități, cum ar fi ONG-urile internaționale, naționale și locale, organizațiile comunitare (OC), organizațiile bazate pe credință (ODA), organizațiile bazate pe pacient și asociațiile profesionale.

Domeniile potențiale de implicare a ONG-urilor/OSC-urilor în controlul tuberculozei

1. Angajamentul politic cu finanțare sporită și durabilă
2. Depistarea cazului și referirea pentru examinările bacteriologice de calitate
3. Oferirea tratamentului standardizat cu monitorizarea și suportul pacienților
4. Advocacy, comunicarea și mobilizarea socială (ACSM)

I. Angajamentul politic cu finanțare sporită și durabilă

(Modul în care societatea civilă se poate implica)

- După evaluarea situației din țara lor, unele ONG-uri aleg să se concentreze pe creșterea angajamentului politic și pledează pentru un acces mai bun la serviciile TB.

Ei pot face acest lucru prin:

- Mobilizarea membrilor comunității să semneze petiții care cer servicii mai bune și mai accesibile.
- Implicarea cu mass-media pentru a evidenția problemele TB.
- Concentrarea pe surse de finanțare și de a ajunge la actorii - cheie guvernamentali care pot autoriza direct creșterile finanțării.
- Lucrând în parteneriat cu ONG urile, pacienții și personalul medical și factorii de decizie ar fi un grup mai mare (care poate exercita o influență mai mare).

II. Depistarea cazului și referirea pentru examinările bacteriologice de calitate (Modul în care societatea civilă se poate implica)

- Acest lucru se referă la sistemul folosit pentru a determina dacă o persoană are de fapt TB. Sunt necesare investigații de laborator de înaltă calitate, pentru a identifica micobacteriile TB, și mai important, pentru a detecta tulpinile rezistente la medicamente.
- Persoanele și organizațiile locale sunt într-o poziție bună pentru a contribui la identificarea persoanelor cu simptome de TB și referirea lor la servicii.
- Pe măsura ce oamenii i-și realizează activitățile personale zi cu zi (acasă, la serviciu, la școală), participă la activități culturale, politice, economice, și religioase, există multe oportunități de a afla cine ar putea avea simptome de TB.
- Depistarea cazului ajută, de asemenea a găsi persoane care au fost expuse la TB.

III. Tratament standardizat cu monitorizarea și suportul pacienților (Modul în care societatea civilă se poate implica)

- oferirea serviciului de observare directă a tratamentului (DOT),
- oferirea suportului pacientului în raportarea efectelor secundare;
- educare, informare și consiliere pentru aderența la tratament);
- asigurarea colectării și raportării datelor către PNCT.
- asigurarea suportului alimentar, care poate contribui la îmbunătățirea sănătății pacientului, și poate diminua reacțiile adverse.

IV. Advocacy, comunicarea și mobilizarea sociala (ACSM)

(Modul în care societatea civilă se poate implica)

- Activitățile ACSM contribuie la consolidarea cunoștințelor publice, și promovează atitudini și practici pozitive care contribuie la eforturile de a stopa TB.
- Aceste eforturi sunt mai eficiente dacă sunt organizate "din interior", de oamenii care cunosc prin experiența personală tuberculoza și aparțin comunității.
- Ce stereotipe și mituri au oamenii despre TB?
- Care sunt temerile oamenilor bolnavi de a solicita ajutor?
- Ce presiuni, credințe și stigmate ar putea fi în calea lor?
- Care este cel mai bun plan de acțiune pentru a crea o schimbare pozitivă, în această comunitate, în acest moment?

Exemple de sarcini pentru ONG-uri și alte OSC implicate în activitățile de TB:

- sensibilizarea privind generarea cererii de servicii;
- comunicarea privind schimbarea comportamentului pentru mobilizarea comunității;
- reducerea stigmei și discriminării;
- advocacy la toate nivelurile (de exemplu, pentru o mai bună disponibilitate a resurselor, serviciilor și medicamentelor);
- depistarea precoce a cazurilor TB bazată pe comunitate (de exemplu, prin intermediul unor campanii sau vizitelor din casă în casă);
- colectarea și transportarea sputei;
- depistarea contactilor persoanele cu TB infecțioasă în familiile și comunitățile lor;
- suportul aderenței la tratamentul TB;
- oferirea sau referirea la suport social (de exemplu, alimentarea suplimentară, activități generatoare de venituri);
- promovarea drepturilor și responsabilităților pacienților cu TB (utilizării Cartei pacientului pentru îngrijire TB);
- screening-ul, profilaxia și tratamentul tuberculozei pentru persoanele infectate cu HIV;
- consilierea și testarea la HIV a bolnavilor TB și persoanele cu TB suspectă;
- îngrijiri paliative în managementul pacienților cu TB MDR și TB XDR;
- schimb de informații și crearea de rețele pentru abordarea determinantilor sociali ai sănătății și protecției sociale;
- suport pentru a îmbunătăți sistemul de furnizare a serviciilor medicale (de exemplu, resurse umane, infrastructură, alimentare);
- program bazat pe efectuarea cercetărilor operaționale și abordări inovative;
- mobilizarea finanțării și a resurselor.

Lecții învățate la nivel internațional:

trebuie evitate aceste greșeli comune!

1. Efectuarea activităților TB în mod izolat.
2. Crearea programelor TB paralele care concurează cu PNCT.
3. Nu este planificare pentru durabilitate în dezvoltarea resurselor umane
4. Nu se acordă suficientă atenție aspectelor legate de confesiile religioase, stereotipurilor și practicilor locale.
5. Îmbunătățirea cunoștințelor, atitudinilor și practicilor fără planificarea creșterii cererii.
6. "Reinventarea roții".

Context național

Prin Hotărârea Guvernului RM Nr. 1160 din 20.10.2016 a fost aprobat ***Programul național de control al tuberculozei pentru anii 2016-2020.***

Scopul Programului este orientat spre reducerea poverii tuberculozei în Republica Moldova, inclusiv a tuberculozei rezistente la medicamente, prin asigurarea accesului universal la servicii de prevenire, diagnostic și tratament.

Obiectivul 7 prevede **Consolidarea implicării comunității și a organizațiilor societății civile în controlul tuberculozei prin abordare centrată pe pacient.**

In anul 2016, între PNCT și 10 ONG-uri naționale a fost semnat un Memorandum de colaborare în realizarea activităților de control a TB.

Nr.	Denumirea Organizației	Domenii de implicare
	Platforma Națională a organizațiilor societății civile în controlul tuberculozei în Republica Moldova (2013-2017)	14 organizații neguvernamentale care lucrează în domeniul controlului și profilaxiei tuberculozei www.voxtbnet.wordpress.com
1	AO "AFI", Chișinău	Secretariatul Platformei OSC in TB, Îmbunătățirea situației în domeniul sănătății Publice (Programele Naționale HIV, TB, sănătate mintale și drogdependență); servicii medico-sociale pentru grupurile vulnerabile, inclusiv în Penitenciare; implementarea metodelor inovative în sănătate publică
2	AO "Pentru Prezent și Viitor", Chișinău	Prevenirea HIV SIDA in grupurile vulnerabile, servicii de screening la TB in rindul CDI
3	Asociați Națională a bolnavilor de tuberculoză "SMIT", Bălți	Pledoarie pentru colaborare intre pacient, personal medical și autorități; suport psihosocial pentru pacienții cu TB și familiile afectate
4	ONG "Casa Speranțelor", Soroca	Prevenirea TB in grupurile vulnerabile, suport psiho-social
5	ONG "Centru de intervenții și asistență comunitară", Telenești	Prevenirea HIV SIDA și TB, suport psiho-social
6	AO "Asociația Psihologilor Tighina", Căușeni	Dezvoltarea și consolidarea capacității autorităților locale, precum și a comunităților locale de a oferi servicii sociale profesionale în domeniul protecției copilului și familiei; consiliere psihologica, servicii de depistare TB
7	AO "Programe Medico-Sociale", Bender	Prevenire TB și HIV, suport psiho-social, inclusiv in penitenciare
8	AO "Speranța Terrei", Bălți	Prevenire și tratament TB, îngrijiri la domiciliu, suport psiho-social, mobilizare comunitară
9	AO "Consens", Sîngerei	Prevenirea HIV SIDA și TB in grupurile vulnerabile
10	AO "Tineri pentru Dreptul la Viață", Bălți	Prevenirea HIV/SIDA, suport psiho-social grupurilor vulnerabile, presedinte a Uniunii pentru prevenirea HIV și Reducerea Riscurilor; servicii integrate de depistare si referire TB pentru CDI
11	AO "Cuget", Fălești (s. Izvoare)	Suport psiho-social
12	AO "AKTIV", Bender	Suport psihosocial pentru grupurile vulnerabile (pacienții și familiile afectate de TB și HIV SIDA), inclusiv in penitenciare
13	AO "AFI – Anenii Noi", Anenii Noi	Suport psihosocial pentru grupurile vulnerabile, inclusiv pacienții și familiile afectate de TB
14	AO "Pas cu PAS", Cahul	Prevenire TB și HIV, suport psiho-social, inclusive in penitenciare; depistarea si referire la diagnostic TB in grupuri vulnerabile

Vă rugăm mult, descrieți activitățile ONG privind:

Depistarea precoce a cazurilor TB și examinarea contactilor	
DOT și suportul tratamentului	
Implicarea lucrătorilor medicali comunitari și voluntarilor	
Integrarea TB cu alte servicii: a. Sănătatea reproductivă b. Programe și proiecte cu HIV c. alte	
Advocacy, comunicarea și mobilizarea sociala (ACSM)	
Reducerea stigmei și discriminării	
Instruirea și supravegherea pentru consolidarea capacităților locale	
Parteneriatele public-private	
Studii operaționale și Rapoarte	

Specificați dacă realizați și descrieți activități țintite în următoarele grupuri:

Femeile cu TB, inclusiv în timpul sarcinii	
Copiii cu TB	
Co-infecția TB/HIV	
Persoanele cu TB drogrezistentă	
Populațiile vulnerabile sau greu de atins	

Exemplele de bune practici din Moldova menționate în publicațiile a OMS

- "Generarea evidenței cu privire la eficacitatea stimulențelor pentru îmbunătățirea rezultatelor în domeniul sănătății" (2016)
- "Asigurarea accesului la diagnostic și tratament adecvat TB pentru persoanele fără adăpost" (2016)
- „Îmbunătățirea aderenței la tratament TB și creșterea gradului de conștientizare TB” (2014)
- „Monitorizarea pacienților TB eliberați din penitenciare” (2014)
- "Interacțiunea și colaborarea partenerilor naționali în depistarea și diagnosticarea tuberculozei la deținuți în sistemul penitenciar" (2014)

Muṭumesc!